

Sprawozdanie z ogólnopolskiej, interdyscyplinarnej konferencji naukowej „Bezczas: stałość, skostniałość, tradycja”, Lublin, 9–11 kwietnia 2018 roku

<http://dx.doi.org/10.12775/KLIO.2018.028>

W dniach 9–11 kwietnia 2018 roku w klasztorze Ojców Dominikanów w Lublinie odbyła się ogólnopolska, interdyscyplinarna konferencja naukowa zatytułowana: „Bezczas: stałość, skostniałość, tradycja”.

Głównym jej organizatorem było stowarzyszenie ARTmagedon, organizacja pozarządowa z siedzibą w Lublinie, stawiająca sobie za cel kształtowanie wśród społeczeństwa szacunku i zamiłowania do kultury. Niniejsza konferencja była pierwszą organizowaną przez to stowarzyszenie w tym roku. Współorganizatorami tego wydarzenia byli: Koło Naukowe Studentów Historii Sztuki KUL wraz z kadrą kierunku muzeologii Wydziału Nauk Humanistycznych UKSW w Warszawie. Natomiast opieką naukową konferencję objęła dr hab. Bożena Kuklińska, prof. KUL z Katedry Historii Sztuki Kościelnej i Muzealnictwa Instytutu Historii Sztuki KUL.

Konferencja rozpoczęła się krótkim słowem wstępnym od wybranego grona jej organizatorów. Obrady toczyły się przez trzy dni, jednocześnie w dwóch salach: nr 1 i nr 2.

Pierwszego dnia konferencji, 9 kwietnia, w sali nr 2 obrady przebiegały następująco. Na początek w panelu poświęconym problemowi

postrzegania psychologii w różnych wariantach wystąpiła mgr Paula Wydziałkowska (UMK) z tematem obracającym się w kręgu historii medycyny oraz psychologii. Dotyczył on trwałości idei temperamentu, zawierającej się w teorii humoralnej, od starożytności po czasy współczesne. Kolejny referat wygłosiła mgr Magdalena Brodacka (UJ), kreśląc w nim zagadnienie (bez)czasu wyłuszczone z *Nieśmiertelności* Milana Kundery w kontekście europejskim. Następnie, po dyskusji i krótkiej przerwie, Bartosz Wójtowicz (KUL) przedstawił swoje wystąpienie, oparte na szeregu badań naukowych, na temat bezczasu, odnosząc go do takich kategorii jak piękno czy sztuka.

Kolejny panel skupiał się wokół problemu bezczasowości w poszukiwaniach filozoficznych. Dr Agata Sowińska (UŚ) przedstawiła główne założenia hermetyzmu, wywodzącego się z epoki starożytnej, oraz krótko scharakteryzowała jego ideę wieczności, żywą po dziś dzień. Kolejna prelegentka, mgr Patrycja Olejniczak (UMCS), skupiła swoje wystąpienie na zagadnieniu stereotypów, w kontekście ich trwałości w powszechnej świadomości i kulturze oraz tego konsekwencjach. Natomiast mgr inż. Irena Emilewicz (ASP w Krakowie, Politechnika Krakowska) wygłosiła referat o intrygującym pierwszym członie tytułu: „fraktalna zupa”. Dotyczył on zjawiska coraz częstszego przenikania się światów wirtualnego i rzeczywistego w różnych aspektach ludzkiego życia oraz związanych z tym konsekwencji, zwłaszcza w kontekście zagadnienia bezczasowości.

Ostatni panel tego dnia prezentował ponadczasowe wzorce dające się odnaleźć w biografii wybranych osób i ich spuściznie. Mgr Katarzyna Bondos (KUL), w kontekście trwającego od wieków problemu kariery niespełnionej, ukazała postać Wincentego Pola, wybitnego geografa, poety, któremu z powodów politycznych odebrana została możliwość pełnego zrealizowania siebie we wspomnianych dziedzinach. Następnie mgr Grzegorz Kamil Szczecina (KUL) przedstawił ponadczasowe idee nauczania bł. ks. Jerzego Popiełuszki, tj. prawdę, wolność, sprawiedliwość i solidarność.

Niemal równoległe z powyższymi panelami w sali nr 1 toczyły się szeroko zakrojone obrady ukazujące spojrzenie na temat konferencji z punktu widzenia różnych ujęć literackich.

Drugiego dnia obrad, 10 kwietnia, w sali nr 2, w części dotyczącej zagadnień stałości, skostniałości i tradycji w obrzędach, praktykowa-

nych od narodzin do śmierci, pojawiły się cztery wystąpienia. Jako pierwsza referat wygłosiła mgr Marta Gudowska (KUL). Osadzony on został w dziedzinie historii sztuki i prezentował polskie wizerunki malarskie z lat 1400–1550, obrazujące obrzędy związane z pierwszym okresem życia człowieka, m.in. kąpiel noworodka, oczyszczenie matki i chrzest dziecka. Kolejna prelegentka, mgr Natalia Stawarz (UMK), opowiedziała o rytuałach staropolskich związanych z okresem między zgonem a pogrzebem zmarłego i ich magicznych interpretacjach. Następnie mgr Katarzyna Jachimowicz przedstawiła referat ukazujący w zarysie historię cmentarza Powązkowskiego w Warszawie oraz gesty i emocje uwiecznione w rzeźbie nagrobnej tam obecnej. Ostatnim prelegentem tego panelu był mgr Arkadiusz Gudowski (KUL), który dokonał zwięzłej analizy wybranych aspektów inskrypcji na cmentarzach miejskich diecezji lubelskiej od ich powstania po czasy współczesne.

Kolejny blok tematyczny tego dnia, w sali nr 1, poświęcony został stałości, skostniałości i tradycji w kreacji postaci w literaturze; rozpoczął go mgr Marcin Gomółka (UPH w Siedlcach). Przedstawił on archetypy biblijne i mitologiczne oraz omówił wybrane ich przykłady, a także ukazał stałość ich postrzegania od starożytności po czasy współczesne. Następnie mgr Karolina Mazur (UMCS) ukazała niezmienny wizerunek Jadwigi kalińskiej obecny w dziełach Józefa Ignacego Kraszewskiego oraz serialu „Korona Królów”. Na koniec mgr Monika Golec (UMCS) nakreśliła postać Ignacego Rzeckiego, skupiając się na jego cechach świadczących o uczynieniu go przez Bolesława Prusa postacią niezmienną, obok wielu innych w jego twórczości literackiej.

Ostatni panel tego dnia, w sali nr 1, osadzony w dwudziestowiecznej sztuce, rozpoczęła mgr Kinga Próchniak (KUL) referatem dotyczącym realizacji artystycznej tradycji klasycystycznej w twórczości Eugeniusza Zaka i Tymona Niesiołowskiego. Natomiast Paula Mroczkowska (UW) skupiła się w swoim wystąpieniu na Władysławie Strzebińskim i jego umiejscowionych w beczasie unistycznych kompozycjach, będących reakcją autora na doświadczenia I wojny światowej.

Na równoległych panelach tego dnia, w sali nr 2, słuchacze mogli wysłuchać referatów ukazujących niezmienną, tradycję i stałość w wy-

branych zagadnieniach z zakresu literatury, prawa oraz sztuki: technologii, wytwórstwa czy ikonografii.

Trzeci dzień konferencji, 11 kwietnia, w sali nr 1 skupiał się wokół zagadnień religijnych, filozoficznych, psychologicznych oraz architektonicznych.

Pierwszy panel, stawiający sobie za cel rozstrzygnięcie różnicy między konserwatyzmem a skostniałością z perspektywy systemów religijnych, rozpoczęła mgr Olga Cieniuch (KUL), mówiąc o ewolucji postrzegania świętości na przestrzeni dziejów. Kolejna prelegentka, mgr Urszula Opyrchal (UPJPII), nakreśliła stałe treści oraz nietrwałe formy nauczania sufickiego. Kolejno mgr Magdalena Biolik (UŚ) ukazała postać wybitnego dwudziestowiecznego filozofa i teologa Dietricha von Hildebranda, podkreślając wierność tradycji Kościoła katolickiego obecną w jego twórczości literackiej. Ostatnia referentka, mgr Daria Laura Winiarczyk (UKSW), dokonała szczegółowej analizy postaci Marii Magdaleny ukazanej w Ewangelii św. Jana (20, 1–18), udowadniając błędność wizerunku tej świętej funkcjonującego w tradycji.

Następny panel, ukazujący pojęcie bezczasowości osadzone w filozofii, psychologii i religii, rozpoczęła mgr Joanna Stożek (UJ), przedstawiając wybrane problemy z zakresu (bez)czasu wyłuszczone z *Dziennika Sprawy Bożej* Seweryna Goszczyńskiego. Następnie mgr Sergiusz Anoszko (UKSW) nakreślił doktrynę oraz sposób funkcjonowania Kościoła Jezusa Chrystusa Świętych w Dniach Ostatnich, upatrując w sukcesji prezydentwa kościoła mormonów gwarant ponadczasowości i trwałości jego doktryny. Następnie wygłoszony został referat z zakresy filozofii egzystencjalnej autorstwa mgr Aleksandry Kondrat (UMK), ukazujący zjawisko antyczasu w filozofii Mikołaja Bierdiajewa, podkreślający jednocześnie odmienną filozofii egzystencjalnej rosyjskiej od zachodnioeuropejskiej. Na koniec Krzysztof Czeka (UJ), odwołując się zwłaszcza do poglądów Jamesa Hilmana z zakresu melancholii, przedstawił problem (bez)czasowości w nich obecny.

W ostatnim panelu, poświęconym architekturze, zostały wygłoszone dwa referaty. Najpierw Ada Tymińska (UW) skupiła się na zagadnieniu wieczności jako podstawowym założeniu architektury faszystowskich Włoch, ukazując w tym kontekście *Esposizione Universale di Roma* (EUR), projekt urbanistyczno-architektoniczny dzielnicy mającej służyć jako wy-

stawa światowa, według założeń Benito Mussoliniego. Następnie mgr Patrycja Waśkowiak (UAM) przedstawiła krótką historię kościoła pw. NMP i św. Mikołaja w Gieczu oraz dwudziestowieczne założenia restauracyjne, mające na celu powrót do wyglądu tej świątyni z okresu średniowiecza.

W tym samym dniu, na równoległych panelach w sali nr 2, toczyły się obrady poświęcone zatrzymywaniu czasu w fotografii, ujęciom (bez)czasowości w wybranych nurtach muzycznych i filmowych, a także odwołującym się do tradycji wybranym wizerunkom postaci obecnych w kulturze masowej.

Spora część zaprezentowanych wyżej tematów zrodziła pytania do prelegentów wśród słuchaczy, tym samym pobudzając do dyskusji, zarówno w czasie trwania paneli, jak i podczas przerw. W czasie trzydniowych obrad zostały poruszone tematy ukazujące przejawy, formy i konsekwencje istnienia zjawiska bezczasu, głównie w naukach humanistycznych, choć pojawiły się również odniesienia do dziedzin ścisłych, choćby fizyki. Dzięki swojej interdyscyplinarności konferencja ta dała możliwość spojrzenia na problem jej tematyki z punktu widzenia różnych dyscyplin naukowych. W planach jest wydanie publikacji pokonferencyjnej.

Paula Wydziałkowska (Toruń)